

VESNICKÉ SPOLEČENSTVÍ A VESNICKÝ RYCHTÁŘ V RANĚ NOVOVĚKÝCH ČECHÁCH

Sheilagh Ogilvie

Jakou roli hrála vesnická společnost v „druhém nevolnictví“? Omezovala silná vrchnost vesnickou samostatnost, jak předpokládá tradiční teorie o „dominanci vrchnosti“? Nebo zůstalo rozdělení moci ve vesnici nedotčeno, jak postulují novější teze o „komunální autonomii“? Těmito otázkami se zabývá předložený příspěvek a v centru zájmu přitom stojí vesnický rychtář (německy Scholtz, Schultheiß, Richter). Na základě velkého souboru dat z mikroroviny severočeského panství Frýdlant (cca 1580-1740) je zkoumáno, jak vesničtí rychtáři v každodenním životě operovali – jak byli pověřováni úřadem, jakých hospodářských privilegií požívali, jak fungovaly jejich vesnické soudy, jakou mimosoudní moc vykonávali a s jakými sociálními vrstvami byli spojeni. Autorka dochází k závěru, že „druhé nevolnictví“ nelze chápat ani jako „dominanci vrchnosti“ ani jako „komunální autonomii“, ale spíše jako něco, co by bylo možné nazvat „dualizmem“ obce a vrchnosti – úzká spolupráce mezi vrchností a vesnickým společenstvím, enormní privilegia vesnických rychtářů a vesnických elit, málo sociálních zabezpečovacích mechanismů pro slabší členy vesnického společenství: ženy, migranty a spodní sociální vrstvy. Při uplatňování „druhého nevolnictví“ spolupůsobila silná vesnická společenství a silná vrchnost.